

Тема 1: Національна економіка: загальне та особливе.

План викладу і засвоєння матеріалу

1. Предмет і методологія вивчення національної економіки.
2. Функції національної економіки як науки.
3. Суть і компоненти національної економіки.
4. Стан, джерела, завдання вивчення національної економіки.

Основні поняття та терміни: національна економіка, об'єкт національної економіки, суб'єкт національної економіки, предмет національної економіки, метод наукової абстракції, методи логіки, методи індукції та дедукції, методи поєднання кількісного та якісного аналізу, методи еволюції, діалектики та історичної хронології, методи математичні і статистичні, функції національної економіки.

1. Предмет і методологія вивчення національної економіки

Кожна незалежна держава зацікавлена в розвитку та процвітанні своєї національної економіки. Адже саме національна економіка є основним чинником підвищення рейтингу держави в системі світового господарства.

У широкому розумінні **національна економіка** – це сукупність домогосподарств, підприємств, відповідних державних інституцій і установ, інфраструктури та різних активів у межах певного природного середовища й державної території.

Об'єктом національної економіки є різноманітні природно-господарські та соціоекономічні процеси та явища, що відбуваються в ній.

Суб'єктами національної економіки є домашні господарства, підприємства, фірми, підприємницькі структури, держава. Всі вони вступають між собою в певні економічні відносини.

Важливу роль відіграють Конституція України, Закони України та нормативно-законодавчі акти, що є правовою базою функціонування національної економіки. ..

Предметом національної економіки - є система законів і закономірностей, які регулюють процеси та взаємозв'язки в складній господарській системі держави. Дослідження цієї складної системи базується на методології.

Методологія - це система наукових знань про шляхи та методи і способи пізнання істини. Методологія національної економіки України базується на системі найбільш загальних принципів, методів та способів пізнання розвитку економіки України.

До загальнонаукових методів відносять:

- 1) метод наукової абстракції;

- 2) методи логіки;
- 3) методи індукції та дедукції;
- 4) методи поєднання кількісного та якісного аналізу
- 5) методи еволюції, діалектики та історичної хронології;
- 6) методи математичні і статистичні.

Наукова абстракція – це розробка економічних законів.

Методи логіки - дають змогу будувати логічні схеми взаємозв'язків між різними сферами та секторами національної економіки.

Методи індукції та дедукції

- **Індукція** (від лат. *inductio* — наведення, спонукання) — метод пізнання, що дає загальний висновок на основі окремих фактів.
- **Дедукція** (від лат. *deductio* — виведення) — метод, який полягає в одержанні часткових висновків на основі знання якихось загальних положень.

Поєднання кількісного та якісного аналізу передбачає виявлення якісної характеристики процесу і елементів, що можуть бути виміряні кількісно, вивчення динаміки процесу, виявлення чинників.

Методи еволюції, діалектики та історичної хронології передбачають пізнання економічних процесів і явищ у постійному розвитку.

Математичні і статистичні методи забезпечують поєднання математичних і статистичних показників.

Використання методів дослідження національної економіки дає можливість створювати якісно нові моделі її стратегічного розвитку.

2. Функції національної економіки як науки

Національна економіка України є цілісним організмом. Вона об'єднує взаємопов'язану систему галузей, видів виробництв і територіальних комплексів. У цій системі органічно взаємодіють галузі виробництва (промисловість, сільське господарство, будівництво, транспорт, зв'язок тощо) і сфери послуг (освіта, охорона здоров'я, культура).

Функції національної економіки:

1. Теоретико-пізнавальна (гносеологічна).

Суть її у пізнанні економічних явищ та процесів з метою обґрунтування нових тенденцій та моделей у розвитку національної економіки.

2. Виховна та світоглядна.

Суть полягає у вихованні національної свідомості населення, підвищення рівня національної економічної культури та адекватного до цього економічного світогляду.

3. Практична (прикладна).

Суть цієї функції полягає в розробці практичних рекомендацій на основі здійснення аналізу та оцінки різних фінансових, господарських та організаційно-управлінських явищ у національній економіці. Це дає можливість підвищувати якість економічних та управлінських рішень.

4. Прогностична.

Суть її полягає в оцінці сучасної економічної кон'юнктури та передбаченні стратегічного розвитку різних секторів та сфер національної економіки, виходячи з критеріїв екзогенного та ендегенного характеру.

3. Суть і компоненти національної економіки

Національна економіка - це наука, яка вивчає господарську систему держави, її функції, процеси та явища, які у ній відбуваються.

Основним завданням вивчення національної економіки є вивчення основних економічних, соціальних та екологічних факторів та сил, які формують стійкий рівень зростання та сталого розвитку національної економіки.

Національна економіка характеризується такими особливостями:

Для національної економіки характерні такі особливості:

1. *Власна структура господарства.* Ця структура господарства повинна відповідати вимогам національної безпеки, щоб у випадку екстремальної ситуації забезпечити безпеку населенню і самій економіці.

2. *Автономність* прийняття всіх економічних рішень у відповідності до концепцій розвитку національної економіки.

3. *Зовнішньоекономічна політика*, яка спрямована на підтримку власних господарюючих суб'єктів. З проголошенням незалежності Україна почала здійснювати самостійну зовнішньоекономічну політику.

Щоб національна економіка тривалий час стабільно розвивалася необхідні перш за все сприятливе ринкове середовище та ефективна система державного регулювання національної економіки, яка поділяється на дві великі сфери:

- 1) галузі, які виробляють товари;
- 2) галузі, які надають послуги.

До першої належать: промисловість, сільське господарство, лісове господарство і будівництво.

До другої сфери належать: транспорт, зв'язок, торгівля, інформаційно-обчислювальне обслуговування, загальна комерційна діяльність із забезпечення функцій ринку. Сюди входить також охорона здоров'я, соціальне забезпечення, освіта, культура та мистецтво, наука, державне управління та інші галузі.

Особливості галузевої структури національної економіки залежать від територіального поділу праці, природних і трудових ресурсів, історичного розвитку господарства країни.

Кожна національна економіка характеризується такими ознаками:

- А) Ознака національного суверенітету;
- Б) Ресурсно-виробничі ознаки (земля, праця тощо);
- В) Господарсько-організаційні ознаки
- Г) Товарообмінні ознаки.

Національна економіка розвивається на основі таких інституцій:

- державно-політичні; це блок, який вирішує питання державотворення, моніторингу за виконанням законів України, норм, законодавчих актів;

- соціально-економічні; блок передбачає вирішення проблем матеріально-технологічної бази НЕ

- інституції екологічної безпеки передбачає вирішення питань, пов'язаних з виконанням екологічного законодавства держави та екологічної безпеки населення.

4. Стан, джерела, завдання вивчення національної економіки.

НЕ – наука, яка вивчає господарську систему держави, її функції та процеси, явища, які в ній відбуваються.

Об'єктом вивчення НЕ як предмету є економіка України. Оскільки економіка нашої держави швидко змінюється, змінюється статистика, то постійно збагачується і сам теоретичний предмет «національна економіка». Вище зазначена причина зумовлює і вибір основного **джерела вивчення НЕ** – дані Держкомстату, Міністерства фінансів економіки, Урядового порталу, які часто можна знайти в мережі Інтернет. До інших джерел можна віднести Законодавство України, періодичні видання економічного характеру (Урядовий кур'єр, Інвест газета та інші), підручники та монографії з економіки України.

Завданням вивчення НЕ є пізнання процесів та закономірностей в розвитку та функціонуванні економіки України, а на їх основі виведення економічної політики, прогнозування розвитку економіки, а також економічне виховання молоді.